

Hodnotenie doterajšej implementácie Programu MZVaEZ SR na vysielanie dobrovoľníkov a expertov do rozvojových krajín v rámci oficiálnej rozvojovej pomoci SR (01.03.2012 – 31.07.2013)

1. Úvod

Vysielanie dobrovoľníkov, ako nová modalita oficiálnej rozvojovej pomoci, sa zameriava na budovanie kapacít slovenských odborníkov, dobrovoľníkov a osobitne mladých ľudí. Túto modalitu využíva väčšina tradičných donorov, či už vo forme vysielania mladých ľudí za účelom získavania skúseností s rozvojovou problematikou alebo formou vysielania expertov, ktorí sú ochotní bez nároku na odmenu predávať svoje skúsenosti lokálnym inštitúciám v rozvojových krajinách.

Na základe odporúčaní Platformy MVRO s názvom „Odporúčania Platformy MVRO k vytvoreniu Národného mechanizmu vysielania dobrovoľníkov / dobrovoľníčok v rámci oficiálnej rozvojovej spolupráce" z apríla 2011¹, MZVaEZ SR spustilo dňa 01.03.2012 Program MZVaEZ SR na vysielanie dobrovoľníkov a expertov do rozvojových krajín v rámci oficiálnej rozvojovej pomoci SR.²

2. Základné fakty k doterajšej implementácii programu

V období **od 01.03.2012 do 31.07.2013** bolo v rámci programu schválených **35** žiadostí o príspevok.

V roku 2012 bol prvýkrát z programu SlovakAid finančne podporený pobyt **16** dobrovoľníkov v celkovej kontrahovanej sume **86 705 EUR**, pričom okrem samotného pobytu umožnila uvedená suma pokryť aj náklady na prípravu pred odchodom do rozvojovej krajiny a aktivity globálneho vzdelávania, ktoré realizovali dobrovoľníci po návrate z dobrovoľníckeho pobytu.

Tabuľka 1. Prehľad schválených dobrovoľníckych projektov v roku 2012

Vysielajúca organizácia	Počet dobrovoľníkov	Názov projektu	Krajina vyslania
o.z. eRko - Hnutie kresťanských spoločností detí	2	Škola Ushirika - rozvojové fórum mladých v slume Kibera	Keňa
		Podpora podnikania v krízovom centre pre ženy v Nairobi	
Slovenské centrum pre komunikáciu a rozvoj n.o.	4	Posilnenie asociácie v Burkina Faso	Burkina Faso
		Podpora letných škôl v rozvoji životných skúseností a ekonomiky poľnohospodárstva	Kirgizsko
		Šírenie dobrovoľníctva v Gruzínsku	Gruzínsko
		Zvyšovanie povedomia o HIV/AIDS medzi mladými	Kamerun
o.z. Dvojfarebný svet	3	Dom rodiny Sihounakville	Kambodža
		Dom rodiny Phnom Penh	
		Dobrovoľník pre Burundi	
SAVIO o.z.	5	Dobrovoľníci pre deti v Keni a v Južnom Sudáne – 2 dobrovoľníci	Keňa
		Dobrovoľníci pre deti v Keni a v Južnom Sudáne (SAVIO o.z.) – 2 dobrovoľníci	Južný Sudán
		Dobrovoľník pre Centrum Bosco Boys (SAVIO o.z.)	Keňa
o.z. Človek v ohrození	1	Vysielanie skúsených humanitárnych dobrovoľníkov do utečeneckého tábora Kakuma (Človek v ohrození)	Keňa
Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o.	1	St. Cecilia Orphanage, Habuasono, Lesotho	Lesotho

Zdroj: SAMRS

¹ Odporúčania Platformy mimovládnych rozvojových organizácií k vytvoreniu Národného mechanizmu vysielania dobrovoľníkov / dobrovoľníčok v rámci oficiálnej rozvojovej spolupráce : <http://www.mvro.sk/sk/e-kniznica/category/1-dokumenty?download=737:odporucania-pmvro-pre-tvorbu-narodneho-mechanizmu-na-vysielanie-dobrovolnikov-08.04.2011&start=80>

² Program MZVaEZ SR na vysielanie dobrovoľníkov a expertov do rozvojových krajín v rámci oficiálnej rozvojovej pomoci SR: <http://www.slovakaid.sk/?p=7896>

Vzhľadom na vyšší záujem potenciálnych dobrovoľníkov o pôsobenie v rozvojových krajinách, ako aj rastúci záujem slovenských mimovládnych organizácií o tento program, bolo v Národnom programe oficiálnej rozvojovej pomoci 2013 na dobrovoľnícky program vyčlenených 120 000 EUR, čiže o 40 000 EUR viac ako v roku 2012.

V roku 2013 bolo do 31.07.2013 schválených 19 žiadostí o podporu vysielania dobrovoľníkov do rozvojových krajín v celkovej kontrahovanej sume 103 152,98 EUR. Dobrovoľníci boli vyslaní prostredníctvom slovenských mimovládnych organizácií alebo univerzít a umiestnení najmä v projektoch u lokálnych partnerov.

Tabuľka 2.: Prehľad schválených dobrovoľníckych projektov v roku 2013*

*Údaje k 31.07.2013

Vysielajúca organizácia	Počet dobrovoľníkov	Názov projektu	Krajina vyslania
o.z. eRko - Hnutie kresťanských spoločenstiev detí	3	Umenie ako nástroj komunikácie - zlepšovanie postavenia a zručností zdravotne postihnutých detí	Keňa
		Rescue Dada	
		Chlapci z ulice	
SAVIO o.z.	4	Dobrovoľníci pre deti z ulice	Južný Sudán
			Keňa
Slovenská katolícka charita	1	Adopcia na diaľku	Uganda
o.z. Dvojfarebný svet	4	Dobrovoľník pre Lesotho	Lesotho
		Ushirikiano centrum v Msahaba v Malindi	Keňa
		House of family Phnom Penh	Kambodža
		House of Family Sihanoukville	
o.z. GLEN Slovakia	2	Including internally displaced people into a cooperative	Gruzínsko
		Women empowerment through small business development	
Slovenské centrum pre komunikáciu a rozvoj, n.o.	1	Develeoping Volunteerism for civil changes	Gruzínsko
Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o.	2	Ushirikiano centrum v Msahaba v Malindi	Keňa
		Antimalnutričné centrum v Kibeho	Rwanda
Trnavská univerzita, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce	1	Počítačová gramotnosť	Keňa, Kwale
Nadácia Pontis	1	Slovensko-kenská spolupráca pre moderné školy	Keňa

Zdroj: SAMRS

Tabuľka 3. Prehľad financií alokovaných a schválených na vysielanie dobrovoľníkov do rozvojových krajín

	2012	2013* (*údaje k 31.7.2013)	Nárast oproti predchádzajúcemu roku
Celková suma vyčlenená na vysielanie dobrovoľníkov v Národnom programe ODA SR	80 000,00	120 000,00	40 000,00
Celková suma schválená vysielajúcim organizáciám	86 705,00	103 152,98	16 447,98
Rozdiel medzi vyčlenenou sumou a kontrahovanou sumou	-6 705,00	16 847,02	23 552,02
Počet schválených projektov	16	19	3

Zdroj: SAMRS, MZVaEZ

3. Hodnotenie programu z hľadiska typu projektov a vyslaných dobrovoľníkov

Program MZVaEZ SR na vysielanie dobrovoľníkov a expertov je určený najmä pre mladých ľudí vo veku 18-30 rokov. V skupine 35 dobrovoľníkov, ktorí boli vysielajúcimi organizáciami vybratí v rokoch 2012-2013, prevládali ženy (26 žien, 9 mužov).

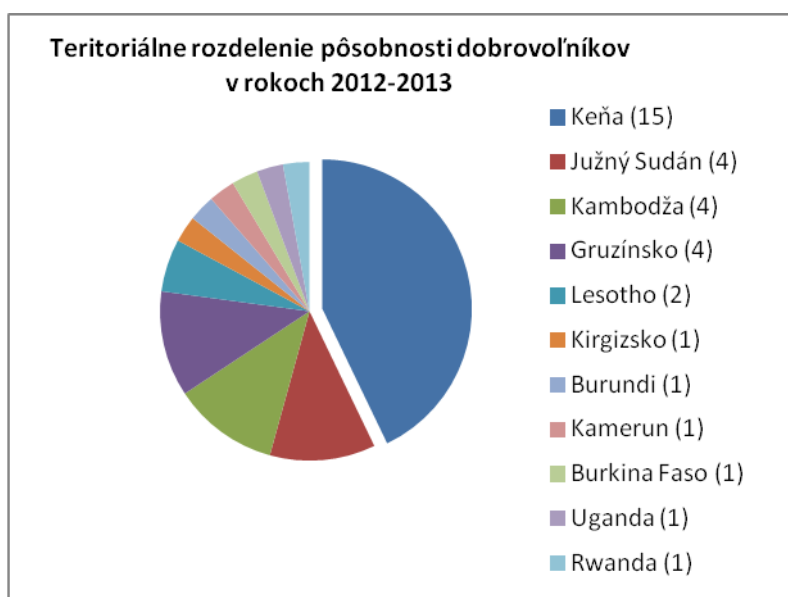
Graf 1.



Zdroj: SAMRS

Schválené dobrovoľnícke projekty pokryli geograficky **11 krajín** sveta. Dobrovoľníci boli vyslaní najmä do krajín, ktoré sú teritoriálnymi prioritami slovenskej ODA stanovenými v strednodobej stratégii: 15 projektov v Keni, 4 v Južnom Sudáne, 4 v Kambodži, 4 v Gruzínsku, 1 v Kirgizsku. Ďalšími teritóriami boli krajiny subsaharskej Afriky, v ktorých prebiehajú aktivity slovenských MVO, financované z iných zdrojov vysielajúcich organizácií – Lesotho (2), Burundi (1), Kamerun (1), Burkina Faso (1), Uganda (1), Rwanda (1).

Graf 2.



Zdroj: SAMRS

V období rokov 2012 – 2013 sa do dobrovoľníckeho programu zapojilo **10 vysielajúcich organizácií**, z toho 2 univerzity a 8 mimovládnych organizácií. Ide najmä o subjekty, ktoré majú výraznú prítomnosť v teréne, prebiehajúce vlastné projekty financované zo SlovakAid alebo z iných zdrojov, zastúpenie v medzinárodných zoskupeniach a sieť lokálnych partnerov – ako sú sociálne či zdravotné zariadenia, krízové centrá, školy – v rámci ktorých prebiehal výkon dobrovoľníckej služby.

Najväčší podiel dobrovoľníckych projektov tvorili projekty **v oblasti sociálneho rozvoja, sociálnej práce a poskytovania zdravotnej starostlivosti alebo vzdelávania** (najmä pre marginalizované skupiny obyvateľstva, ako sú deti ulice, obyvatelia slumov, ženy v krízových centrách, zdravotne postihnuté deti). Pri poskytovaní vzdelávania išlo okrem základného vzdelávania aj o odborné zručnosti, ako sú počítačová gramotnosť, osвета v oblasti HIV/AIDS, farmárstvo.

Malý počet projektov (8 z 35) sa venoval inému typu sektorového zamerania, ako je podpora malého a stredného podnikania, projektový manažment pri humanitárnych intervenciách, či podpora občianskej spoločnosti. Väčšina intervencií bola založená na priamom poskytovaní služieb príjemcom pomoci, v menšej miere išlo o poskytovanie know-how.

Graf 3.



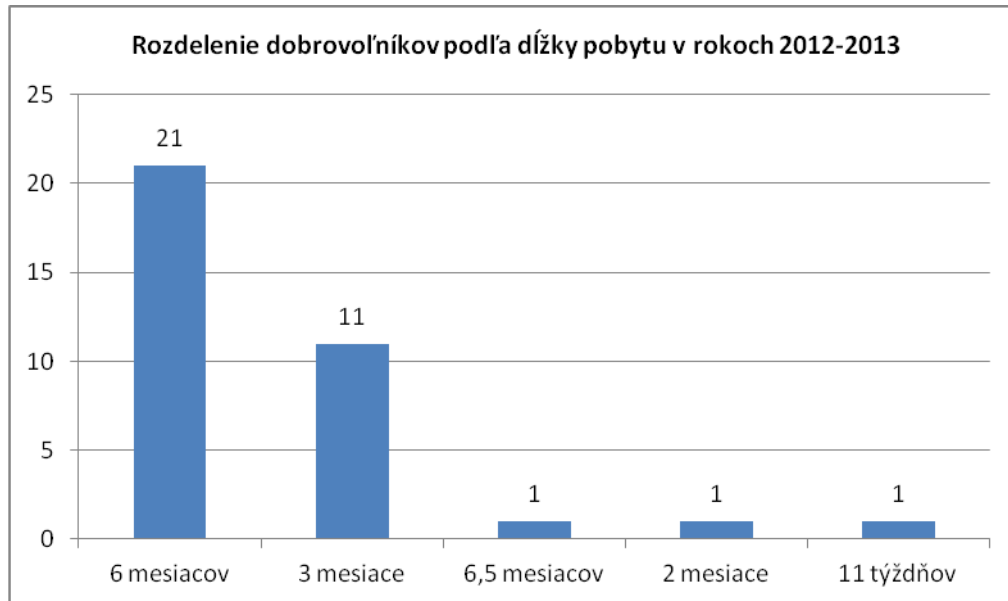
Zdroj: SAMRS

Program umožňuje dobrovoľníkom absolvovať dobrovoľnícky pobyt v rozvojovej krajine v trvaní od 3 mesiacov do 12 mesiacov.

Väčšina dobrovoľníckych pobytov bola schválená na obdobie približne **6 mesiacov** (22 z 35), čo znamená aj zmysluplnejšie využitie tejto modality, keďže ponúka dobrovoľníkovi okrem zorientovania sa v novom prostredí počas prvých mesiacov pobytu aj plnohodnotnejší výkon aktivít.

Okrem dobrovoľníckeho pobytu zabezpečovali vysielajúce organizácie aj odbornú prípravu dobrovoľníkov pred ich odchodom na dobrovoľnícky pobyt (v priemernej dĺžke 3 mesiacov) a napomáhajú pri organizovaní ponávratových aktivít globálneho vzdelávania (najmenej 3 mesiace a viac). Väčšina dobrovoľníkov ostáva v kontakte s vysielajúcou organizáciou a ďalej sa zapája do spoločných aktivít v oblasti rozvojovej spolupráce a globálneho vzdelávania.

Graf 4.



Zdroj: SAMRS

4. Hodnotenie programu z pohľadu vysielajúcich organizácií

V júli 2013 uskutočnila Platforma MVRO dotazníkový on-line prieskum medzi svojimi členskými vysielajúcimi organizáciami, s cieľom zhodnotiť nastavenie mechanizmu financovania dobrovoľníckeho programu, spôsob predkladania žiadosti, termíny, transparentnosť, informačné toky a pod. Do prieskumu sa zapojilo 8 organizácií (z celkového počtu 10 úspešných žiadateľov), ktoré odpovedali na 7 nasledovných okruhov:

1) Hodnotenie administratívnej obtiažnosti pri žiadaní o finančnú podporu

- Všetci respondenti uviedli, že proces podávania žiadosti je jednoduchý, primeraný, nenáročný, najmä v porovnaní s inými schémami, ako je napríklad Európska dobrovoľnícka služba. Ideálne by bolo podávanie žiadostí na SAMRS on-line elektronicky.

2) Hodnotenie administratívnej náročnosti pri reportovaní projektov

- ✓ Reportovanie projektov bolo hodnotené ako pomerne nenárodné, ústretové.
- ✓ Vyzdvihnutá bola možnosť riešiť pobytové náklady - lokálna doprava, či strava - formou diét, ktoré nahrádza dokladovanie účtovnými dokladmi.
- ✓ Viac ako polovica respondentov poukázala na problém chýbajúcej jasnejšej špecifikácie oprávnených a neoprávnených nákladov a ich dokladovania.
- ✓ Respondentom chýba možnosť vyhodnotiť dobrovoľnícky pobyt a jeho prínos z pohľadu vysielajúcej organizácie (resp. prijímajúcej organizácie), keďže povinným reportom je len správa dobrovoľníka.

3) Možnosť priebežného zasielania žiadostí o príspevok

- ✓ Dvaja respondenti považujú možnosť priebežného zasielania žiadostí o príspevok za zbytočnú, keďže sa žiadosti posudzujú k dvom fixne daným termínom. Ostatní respondenti uviedli túto možnosť ako vyhovujúcu.

4) Fixné termíny hodnotenia žiadostí (k 1. 3. a 1. 6. daného kalendárneho roka)

- ✓ Prevažuje súhlas s termínmi hodnotenia žiadostí (1.3. a 1.6.), objavil sa však aj problém neskorého dátumu druhého termínu, ktorý neumožnil realizovať letné 3-mesačné pobyty (najlepší čas pre vysokoškolských študentov). V tomto konkrétnom prípade neboli tieto pobyty schválené k 1.3., ale posunuté na schválenie v neskoršom termíne, čo už bolo neskoro.

5) Modalita financovania

- ✓ Forma finančného príspevku bola hodnotená pozitívne.

6) Hodnotenie operatívnej komunikácie so SAMRS

- ✓ Operatívna komunikácia so zodpovednými osobami za program na SAMRS bola hodnotená pozitívne, ako promptná a ústretová.
- ✓ Respondenti by však uvítali doplniť na webovú stránku www.slovakaid.sk : aktualizované formuláre žiadosti o príspevok, formuláre pre žiadosť o splátku, žiadosť o zmeny, informácia či je nutné mať osobitný účet pre projekt, informácie o výsledkoch výberového kola a o zostávajúcom rozpočte pre druhý termín hodnotenia žiadostí ako aj zoznam schválených a zamietnutých žiadostí.

7) Nedostatky / priestor na zlepšenie programu

- ✓ Obmedzené možnosti informovania sa o výzve a termínoch programu na www.slovakaid.sk. Tie boli dostupné skôr z informačného servisu Platformy MVRO, zo stránky www.dobrovolnictvo.sk alebo z osobných stretnutí.
- ✓ Nedostupnosť nového formulára žiadosti na www.slovakaid.sk.
- ✓ Nedostatok informácií o oprávnených výdavkoch.
- ✓ Chýbajúci jasnejšie definovaný systém hodnotenia žiadostí – čo bude hodnotiaci tím / projektová komisia hodnotiť ako prednosť projektu.
- ✓ Chýbajúca spätná väzba – zdôvodnenie k neschváleným žiadostiam.

5. Odporúčania Platformy MVRO na optimalizáciu programu v ďalšom období

Keďže vysielajúce organizácie nemali povinnosť vyhodnotiť prínos dobrovoľníckeho pobytu, nie je možné vyhodnotiť celkový prínos programu pre slovenskú rozvojovú pomoc. Z tohto dôvodu navrhujeme doplniť aj hodnotiacu správu zo strany vysielajúcej organizácie ako povinnú prílohu k reportovaniu. Z prehľadu schválených projektov je jasné, že išlo najmä o zorientovanie sa mladých ľudí v rozvojovom svete, pochopenie problémov marginalizovaných skupín, získanie skúseností v oblasti poskytovania služieb sociálneho rozvoja – zdravotníctvo, vzdelávanie a sociálne služby.

Odporúčania k optimalizácii programu v budúcnosti, ktoré boli zistené z prieskumu Platformy MVRO:

- **Organizovať spoločné stretnutia vyslaných dobrovoľníkov a realizovať prepojené ponávratové aktivity globálneho vzdelávania, zamerané na budovanie povedomia verejnosti o rozvojovej spolupráci.** Vhodné by bolo využiť existujúce podujatia (napríklad Rozvojový deň, festival Pohoda, Dni dobrovoľníctva, atď.) na prezentáciu programu MZVaEZ SR na vysielanie dobrovoľníkov, na zdieľanie príbehov a zážitkov dobrovoľníkov, ktorí už absolvovali dobrovoľnícky pobyt, ako aj na identifikovanie ďalších vhodných osôb, ktorí by sa prostredníctvom osvetly zapojili do dobrovoľníckych ponúk vysielajúcich organizácií.

- **Definovať jasnejšie pravidlá finančného manažmentu.** Uvádzať príklady oprávnených a neoprávnených nákladov pobytu (napríklad poplatok za zmenu letenky v prípade objektívnej potreby skrátenia pobytu, typy nákladov na ponávratové aktivity, zdefinovať presnejšie rozpočtovú položku Rôzne, Koordinácia a administrácia vysielaného dobrovoľníka).
- **Zlepšiť dostupnosť aktuálnych informácií o programe a harmonograme podávania a schvaľovania žiadostí.** Publikovať aktualizovaný harmonogram, formuláre žiadosti o príspevok, formuláre pre žiadosť o splátku, žiadosť o zmeny, aktualizovať verziu Otázky a odpovede k programu na webovej stránke www.slovakaid.sk, atď.
- **Publikovať verejne informáciu o aktuálnom stave programu.** Sprístupniť na webe aktuálnu informáciu o priebežnom čerpaní výdavkov programu a zostatkový rozpočet pre druhý termín, ako aj zoznam schválených a zamietnutých žiadostí.
- **Definovať presnejšie hodnotiace kritériá.** Informovanie žiadateľov o dôvodoch zamietnutia žiadostí by pomohlo k zlepšeniu kvality podávaných žiadostí.

Respondenti zo strany vysielajúcich organizácií, ako aj dobrovoľníci respondentov oceňujú tento program, pokladajú ho za zmysluplný, najmä ako výborný nástroj na budovanie kapacít v oblasti rozvojovej spolupráce.

Všetkých 8 respondentov má **záujem uchádzať sa aj v roku 2014** o podporu dobrovoľníckych pobytov podľa nasledovného predbežného plánu (29 dobrovoľníkov):

Ku schvaľovaciemu termínu 1.3.	Ku schvaľovaciemu termínu 1.6.	Bez udania dátumu
Keňa (8)	Keňa (6)	Kambodža a Keňa (6)
Gruzínsko (2)	Južný Sudán (1)	Gruzínsko a Moldavsko (4)
Burkina Faso (1)		
Vietnam (1)		
12	7	10